

ОДЛУКУ
о усвајању Локалног акционог плана запошљавања за 2022.г. за Град Суботицу

Члан 1.

Усваја се Локални акциони план запошљавања за 2022.г за Град Суботицу, који је у прилогу ове одлуке и чини њен саставни део.

Члан 2.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу Града Суботице“.

Република Србија
Аутономна покрајина Војводина
Град Суботица
СКУПШТИНА ГРАДА СУБОТИЦЕ
Број: I-00-10-3/2022
Дана: 03.02.2022.год.
С у б о т и ц а
Трг слободе 1
Председник Скупштине града Суботице
Др Балинт Пастор, с.р.
(Dr. Pásztor Bálint)

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА
за 2022. ГОДИНУ
ГРАД СУБОТИЦА

Суботица
Szabadka
Subotica

Јануар, 2022. године

САДРЖАЈ

Листа акронима
Увод
Ситуациона и економска анализа
Стање и токови на локалном тржишту рада
Приоритети политике запошљавања
Мапирање заинтересованих страна у процесу израде локалног акционог плана запошљавања
SWOT анализа
Мере активне политике запошљавања у 2022. години

ЛИСТА АКРОНИМА

ЛС -	Локална самоуправа
ЛСЗ	- Локални савет за запошљавање
МСП	- Мала и средња предузећа
АПВ	- Аутономна покрајина Војводина
РС	- Република Србија
ОСИ	- Особе са инвалидитетом
НВО/ОЦД	- Организација цивилног друштва
КЗМ	- Канцеларија за младе
НАПЗ	- Национални акциони план запошљавања
ЕЦР	- Едукативни центар Рома
РРА	- Регионална развојна агенција

УВОД

У складу са Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС”, бр. 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017, 113/2017 - др. закон и 49/2021) Локални акциони план запошљавања, представља основни инструмент спровођења активне политике запошљавања на годишњем нивоу на подручју Града Суботице.

Локални акциони план запошљавања усклађен је са постојећим националним документом запошљавања – Акциони план за период од 2021. до 2023. године за спровођење Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године (у даљем тексту Акциони план), Службени гласник РС”, број 30/21. Акциони план представља операционализацију Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС”, број 18/21), а у изради овог документа и дефинисању циљева и приоритета политике запошљавања учествовали су социјални партнери, релевантне институције и остале заинтересоване стране.

Након успешне реализације Локалног акционог плана за 2021. годину путем кога је запослено 73 лица (25 лица у оквиру субвенције послодавцима за запошљавање теже запошљивих категорија, 19 лица у оквиру субвенција за samozapošljavanje и путем јавних радова – техничка подршка 29 лица), Савет за запошљавање града Суботице је дао иницијативу стручним службама за израду Локалног акционог плана запошљавања за 2022. годину. Током 2020. године услед пандемије вируса КОВИД 19 нису реализоване мере активне политике запошљавања, док су у 2021. години успешно спроведене мере активне политике запошљавања. У оквиру мере субвенције послодавцима за запошљавање теже запошљивих категорија утрошено је у 2021. години 5.040.000,00 динара, за меру активне политике запошљавања – субвенције за samozapošljavanje утрошено је 4.750.000,00 динара, док је за меру јавни радови – техничка подршка утрошено 4.883.748,48 динара.

Током 2021 године кроз сарадњу Града Суботице и НСЗ успешно су реализоване мере активне политике запошљавања.

Полазећи од општег циља Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године, а која се односи на успостављање стабилног и одрживог раста запослености засноване на знању и достојанственом раду, док су као посебни циљеви утврђени:

- 1) Остварен раст квалитетне запослености кроз међусекторске мере усмерене на унапређење понуде рада и тражње за радом;
- 2) Унапређен положај незапослених лица на тржишту рада;

3) Унапређен институционални оквир за политику запошљавања.

Локални акциони план запошљавања за 2022. годину обезбеђује усклађеност са секторским политикама и текућим реформским процесима од значаја и утицаја на област политике запошљавања. Локални акциони план запошљавања за град Суботицу за 2022. годину (у даљем тексту: ЛАПЗ 2022) представља основни инструмент спровођења активне политике запошљавања на локалном нивоу у 2022. години, дефинише циљеве и приоритете политике запошљавања на локалном нивоу и утврђује програме и мере које ће се реализовати како би се достигли постављени циљеви и омогућило одрживо повећање запослености.

ЛАПЗ 2022 садржи све елементе предвиђене чланом 39. Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености:

- макроекономски оквир за стварање и примену политике запошљавања,
- стање и токове на тржишту рада за наредну годину,
- циљеве и приоритете политике запошљавања,
- програме и мере активне политике запошљавања за наредну годину, са одговорностима за њихово спровођење и потребним средствима,
- финансијски оквир за политику запошљавања и изворе финансирања,
- носиоце послова реализације ЛАПЗ - а,
- категорије теже запошљивих лица које имају приоритет у укључивању у мере активне политике запошљавања,
- индикаторе успешности реализације програма и мера и
- друге елементе.

У дефинисање и израду локалног акционог плана запошљавања за град Суботицу за 2022. годину били су укључени социјални партнери, представници релевантних институција и други локални актери запошљавања, са циљем свестраног сагледавања проблематике запошљавања и стварања могућности за квалитетнију реализацију планираних програма и мера запошљавања на локалном нивоу.

СИТУАЦИОНА И ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА

Географски положај

Град Суботица се налази у близини државне границе Републике Србије и Републике Мађарске на 46° 05' 55'' северне географске ширине и 19° 39' 47'' источне географске дужине. Као најсевернији град државе и други по величини град у Аутономној Покрајини Војводини, Град Суботица се налази у Севернобачком округу и захвата површину од 1.007 квадратних километара. Просечна надморска висина Суботице је 114 м, 40 м изнад нивоа Тисе код Кањиже и 32 м изнад нивоа Дунава код Баје (Мађарска). Град Суботица се граничи са четири јединице локалне самоуправе и то са: Градом Сомбором, Општином Бачка Топола, Општином Сента и Општином Кањижа.

Кроз територију града, пролази транзитни паневропски пут Е-75, преко кога је Суботица повезана са Мађарском на северу и преко Београда са Јужном Европом на југу. У самом градском насељу Суботица, укрштају се магистрални правци према Новом Саду, Сомбору, Хоргошу и Сенти. У близини града налази се велики број граничних прелаза од којих су Хоргош и Келебија најфреквентнији.

Средиште града и округа је градско насеље Суботица. Поред градског насеља Суботице, град обухвата и следећа насеља: Бајмок, Бачки Виногради, Бачко Душаново, Биково, Вишњевац, Горњи Таванкут, Доњи Таванкут, Ђурђин, Келебија, Љутово, Мала Босна, Мишићево, Нови Жедник, Палић, Стари Жедник, Хајдуково, Чантавир и Шупљак.

На основу података из пописа становништва, домаћинстава и станова 2011. године, Град Суботица је имао 141.554 становника. Услед негативног природног прираштаја и све учесталијих миграција становништва, број становника је у константном опадању. На основу процена Републичког завода за статистику, процењени број становника Града Суботице на дан 30.06.2017. године је износио 137.753 становника.¹ Кретање укупног броја становништва општине Суботица до 1981. године бележи тенденцију раста, а од 1981. године до последњег пописа 2011. године уочена је негативна тенденција.

¹ Извор: Републички завод за статистику – <http://publikacije.stat.gov.rs/G2018/Pdf/G201813045.pdf>, општине и региони у Републици Србији, 2018, стр. 19.

- (1) укупна депопулација (пад броја становника);
- (2) природна депопулација (број умрлих становника превазилази број живорођене деце) и
- (3) демографско старење.

Током 90 - тих година дошло је до бројних друштвено - економских и политичких промена који су утицали на кретање броја становника. Највећи утицај на демографске промене имала су велика миграциона кретања која су допринела приливу избеглих и расељених лица у Суботицу, с једне стране, док је економска и политичка нестабилност допринела повећаном одласку у иностранство, с друге стране. Сложен биланс ових кретања само је једна компонента укупне динамике, а у садејству са природним кретањем које карактерише наставак биолошке депопулације довели су до смањења броја становника.

Индустрија Суботице је кроз свој досадашњи развој била више него разноврсна. Поред прехранбене индустрије у разним својим подсекторима, интензивно су се развијали електро - метални комплекс, хемијска индустрија, индустрија текстила, производња обуће, чарапа, штампарије и грађевинарство. Ове би се индустрије и у наредном периоду требале интензивно развијати, јер располажу потребним ресурсима (капацитети, знање и искуство, потребна радна снага, сировинска основа или расположиве компоненте, тржиште).

Када је реч о малим и средњим предузећима, она су концентрисана углавном у области трговине и услуга, а када је реч о прерађивачкој индустрији, има их у области прехранбене индустрије, прераде пластике, текстилне индустрије. Посматрајући структуру привреде града према делатностима, закључује се да највећи број привредних друштава и предузетника делује у оквиру следећих сектора: трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикала. МСП која су своје пословање започели у кругу својих домаћинстава, данас се сусрећу са проблемом недостатка простора за ширење пословања, будући да је простор ограничен или чак обављање делатности ствара буку и другу сметњу у односу на стамбено окружење.

Табела 1. Рекапитулација података о радној снази у погледу кретања на тржишту рада за Град Суботицу на дан 31. децембра 2021. године.²

Стање на дан 31. децембра 2021. године	Укупно	Жене
Број активно незапослених лица	4.113	2.072
Број привремено неспособних или неспремних за рад	325	254
Број незапослених лица – странац или лице без држављанства	11	9

Анализирајући табелу број 1 можемо закључити да је број активно незапослених лица на дан 31. децембра 2021. године на подручју Града Суботице 4.113, од чега жене чине 2.072 лица или 50,38%. Број привремено неспособних или лица неспремних за рад се креће на нивоу од 325 лица од чега жене чине 254 лице (74,57%).

У циљу ефикасног решавања проблема економске стагнације и смањење стопе незапослености, Град Суботица је препознао успешну формулу и почетком 2010. године покренуо активности са циљем привлачења домаћих и страних инвестиција. Поред отварања нових радних места, реализацијом инвестиција стичу се многи предуслови прилива средстава у буџет Града пре свега кроз наплату пореза на зараде и пореза на имовину. Треба имати у виду чињеницу да ће поједина јавна и јавно комунална предузећа дугорочно наплаћивати енергенте и пружати услуге инвеститорима, инвеститори имају тенденцију ангажовања локалних пројектантских и грађевинских оператива, као и ангажовање мањих локалних фирми и предузећа за потребе функционисања и пословања. Реализацијом инвестиција долази до повећања извоза, као и увођење и овладавање новим технологијама и процедурама .

У оквиру привредне зоне "Мали Бајмок" данас послују следећа предузећа: "Флендер", "Континентал", "Норма група", "Калцедонија", "Бојсен", "Аметек", "Каминада", "ББ сензор" и "Сваровски" и „Нифко група“, а број запослених у предузећима која послују у режиму слободне зоне "Мали Бајмок" износи око 6.450 лица.

² Извор: Национална служба за запошљавање, Месечни статистички билтен, Незапосленост и запошљавање у Севернобачком округу, Суботица, децембар 2021. године.

Као резултат ефикасног деловања Града Суботице у правцу привлачења страних инвестиција потписан је меморандум о сарадњи са немачком компанијом „Boysen“ која се бави производњом издувних система за аутомобилску индустрију, а производни објекат површине од око 35.000 m² на локацији Привредне зоне „Мали Бајмок“ је изграђен, инвестиција је вредна око 65.000.000,00 еура и 19. новембра 2021. године је свечано означен почетак рада фабрике „Бојсен“. Инвеститор планира да у периоду од 5 година запосли око 500 радника. Реализацијом свих планираних активности и пројеката, локација Привредне зоне „Мали Бајмок“ задржаће висок степен атрактивности за постојеће присутне инвеститоре, с једне стране, односно повећаваће своју атрактивност за нове инвеститоре, с друге стране.

Туристичка привреда града треба да допринесе бољем и већем економском развоју Града Суботице, при чему се изградњом туристичких капацитета на подручју пре свега Палића стварају предуслови за убрзан туристички развој и напредак Палића. Без обзира на идентификоване потешкоће, град Суботица, са својом туристичком дестинацијом Палић, заузела је значајно место у Стратегији развоја туризма Републике Србије, Националном инвестиционом плану туризма Републике Србије и Програму привредног развоја АП Војводине³.

На територији Суботице константно се подиже квалитет туристичке понуде и унапређују туристички потенцијали који почивају на етнографском наслеђу, нпр. ревитализују се напуштени салашаи, обнављају се виногради, чарде, изграђују нови туристички капацитети, што свакако доприноси повећању запослености у овој области.

Као прекретница у даљем развоју и унапређењу Палића као туристичке дестинације, остаће забележена 2018. година, с обзиром да су обезбеђена средства са сва три нивоа власти за пројекат изградње савременог аква парка, спа и велнесс центра на Палићу и да је сама реализација пројекта на изградњи прве фазе започета у децембру 2018. године. Пројекат вредан милијарду динара, заузима простор на парцели површине 4,4 хектара. Такође, у 2019. години обезбеђена су средства и реализован је пројекат санације дела мола на Мушком шtrandу у две одвојене фазе, као наставак радова на Летњој позорници и завршетак радова на источном крилу Велике терасе.

СТАЊЕ И ТОКОВИ НА ЛОКАЛНОМ ТРЖИШТУ РАДА

У циљу ефикасног планирања активне политике запошљавања Града Суботице у наставку ћемо приказати основне токове на локалном тржишту града који служе као полазна тачка у креирању мера активне политике запошљавања на подручју Града Суботице у 2022. години.

Незапосленост

У децембру 2021. године на подручју Севернобачког управног округа регистровано је 7.828 лица која траже запослење, од чега су 4.172 жене. Укупан број активних незапослених лица је 7.134, од чега је 3.678 незапослених жена. На подручју Града Суботице на дан 31. децембра 2021. године идентификовано је 4.113 активних незапослених лица.

Табела број 2. Број и полна структура незапослених у Суботици, по годинама.⁴

Град Суботица	Децембар 2019	Децембар 2020	Децембар 2021
Незапослени-укупно	4.452	4.178	4.113
Незапослени-жене	2.193	2.105	2.072
Незапослени-жене %	49,26	50,38	50,38

Посматрајући временски период за протекле три године, може се закључити да је у граду изражен тренд пада броја незапослених лица. Такође, може се закључити да је у Суботици дошло до пада броја

³ Туризам представља огромни потенцијал што је потврђено и у Стратегији развоја туризма Републике Србије који Суботицу и Палић ставља у прва 4 приоритета.

⁴ Извор: Национална служба за запошљавање, Месечни статистички билтен, Незапосленост и запошљавање у Севернобачком округу, Суботица, децембар 2021. године.

незапослених лица у децембру месецу 2021. године у односу на децембар 2020. године за 65 лица, што је изузетно повољно и полазатељ квалитетних трендова на тржишту рада.

Табела 3. Преглед броја незапослених лица по степену стручне спреме у децембру 2021. године⁵

АКТИВНА НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПРЕМА СТЕПЕНУ СТРУЧНЕ СПРЕМЕ		Број Незапослених	Жене	Процентуално учешће степенa стручне спреме у укупном броју незапослених
Степен стручне спреме	I	1.951	937	47,43%
Степен стручне спреме	II	124	53	3,01%
Степен стручне спреме	III	592	249	14,39%
Степен стручне спреме	IV	915	511	22,25%
Степен стручне спреме	V	20	4	0,49%
Степен стручне спреме	VI-1	97	51	2,36%
Степен стручне спреме	VI-2	78	58	1,90%
Степен стручне спреме	VII-1	328	206	7,97%
Степен стручне спреме	VII-2	6	3	0,15%
Степен стручне спреме	VIII	2	0	0,05%
Укупно		4.113	2.072	100%

Табела број 3 показује кретање броја незапослених лица према степену стручне спреме. Јасно се уочава да је највећи број незапослених лица са првим степеном стручне спреме и обухвата 1.951 лице или 47,43%. Најмањи број незапослених је са осмим степеном стручне спреме и износи 2 лица или 0,05%. Значајно учешће незапослених лица је са четвртим степеном стручне спреме и износи 915 лица или 22,25%.

Табела 4. Преглед броја незапослених лица по годинама старости на дан 31. децембра 2021. године⁶

АКТИВНА НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПРЕМА ГОДИНАМА СТАРОСТИ	Број Незапослених	Жене	Процент учешћа у укупном броју незапослених лица
15 до 19 године	220	98	5,35%
20 до 24 године	302	152	7,34%
25 до 29 године	381	222	9,26%
30 до 34 године	357	197	8,68%
35 до 39 године	391	231	9,51%
40 до 44 године	404	228	9,82%
45 до 49 године	392	223	9,53%
50 до 54 године	459	220	11,16%
55 до 59 године	613	293	14,90%
60 до 64 године	594	208	14,45%
Укупно	4.113	2.072	100,00%

Претходна табела нам указује да је највеће учешће у броју незапослених лица учешће лица са старосћу од 55 до 59 година и износи 613 лица или 14,90%, док је значајно и учешће лица од 60 до 64 године старости и износи 594 лица или 14,45%. Најмање је учешће лица од 15 до 19 година старости и износи 220 лица или 5,35%.

У табели број 5 приказано је кретање броја незапослених лица по дужини чекања на запослење са стањем на дан 31. децембра 2021. године:

⁵ Извор: Извор: Национална служба за запошљавање, Месечни статистички билтен, Незапосленост и запошљавање у Севернобачком округу, Суботица, децембар 2021. године.

⁶ Извор: Национална служба за запошљавање, Месечни статистички билтен, Незапосленост и запошљавање у Севернобачком округу, Суботица, децембар 2021. године.

Табела 5. Преглед броја незапослених лица по дужини чекања на запослење на дан 31. децембар 2021. године⁷

АКТИВНА НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПРЕМА ТРАЈАЊУ НЕЗАПОСЛЕНОСТИ	Број Незапослених	Жене	Процент учешћа у укупном броју незапослених лица
до 3 месеца	720	375	17,50%
од 3 до 6 месеци	402	195	9,77%
од 6 до 9 месеци	347	172	8,44%
од 9 до 12 месеци	368	191	8,95%
од 1 до 2 године	546	272	13,27%
од 2 до 3 године	370	193	9,00%
од 3 до 5 година	392	221	9,53%
од 5 до 8 година	406	188	9,87%
од 8 до 10 година	222	111	5,40%
преко 10 година	340	154	8,27%
Укупно	4.113	2.072	100,00%

Табела број 5 показује број незапослених лица према дужини чекања на запослење. Највећи број незапослених лица су лица која на запослење чекају до 3 месеца и њихов број се креће на нивоу од 720 лица (17,50%), као и број лица која на запослење чекају од 1 до 2 године износи 546 лица (13,27%).

При анализи овог показатеља посебно желимо да истакнемо и просечну старост незапослених лица која се креће на нивоу од 43,13 година, а за жене просечна старост износи 41,85 година. Просечна дужина тражења посла на нивоу Града Суботице износи 39,95 месеци, док за жене износи 37,92 месеца.

Посебан нагласак треба ставити на јачање менаџерских способности лица која се самозапошљавају, те на подстицање високо образованих лица на самозапошљавање, јер њихово покретање бизниса носи са собом потенцијал повећаног запошљавања свих осталих категорија незапослених. У конкуренцији са глобалним тржиштем успешно могу да се носе само она предузећа који располажу потребним знањем и менаџерским вештинама, посебно када се узме у обзир да живимо у „економији знања“.

Табела број 5 показује број незапослених лица према дужини чекања на запослење. Највећи број незапослених лица су лица која на запослење чекају до 3 месеца и њихов број се креће на нивоу од 720 лица (17,50%), као и број лица која на запослење чекају од 1 до 2 године износи 546 лица (13,27%).

При анализи овог показатеља посебно желимо да истакнемо и просечну старост незапослених лица која се креће на нивоу од 43,13 година, а за жене просечна старост износи 41,85 година. Просечна дужина тражења посла на нивоу Града Суботице износи 39,95 месеци, док за жене износи 37,92 месеца.

Посебан нагласак треба ставити на јачање менаџерских способности лица која се самозапошљавају, те на подстицање високо образованих лица на самозапошљавање, јер њихово покретање бизниса носи са собом потенцијал повећаног запошљавања свих осталих категорија незапослених. У конкуренцији са глобалним тржиштем успешно могу да се носе само она предузећа који располажу потребним знањем и менаџерским вештинама, посебно када се узме у обзир да живимо у „економији знања“.

Теже запошљива лица на тржишту рада

Рањивост одређених категорија на тржишту рада доводи до тога да те категорије - групације добијају статус теже запошљива лица. Стога ћемо говорити уједно и о рањивости и о тежем запошљавању и интегрисању на тржиште рада одређених категорија радно способног становништва.

Рањивост одређених категорија може бити резултат утицаја личних, економских и/или социјалних фактора, што их ставља у неповољан положај и негативно утиче на живот одређене групације. Фактори као што су старосно доба, степен образовања, инвалидитет, пол, етничко порекло, социјални положај и др. могу да

⁷ Извор: Национална служба за запошљавање, Месечни статистички билтен, Незапосленост и запошљавање у Севернобачком округу, Суботица, децембар 2021. године.

представљају препреку у остваривању принципа једнаких могућности и доступности услуга на тржишту рада.

Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености прописује да је теже запошљив незапослени који због здравственог стања, недовољног или неодговарајућег образовања, социо - демографских карактеристика, регионалне или професионалне неусклађености понуде и тражње на тржишту рада, или других објективних околности теже налази запослење.

Индикатори теже запошљивости који се узимају у обзир су: стопа незапослености, стопа запослености, индикатори који се односе на квалитет запошљавања, степен запошљавања рањивих категорија и удео дугорочно незапослених у укупном броју незапослених и др. То значи да особе које припадају овим категоријама могу да се суоче са додатним препрекама при уласку на тржиште рада и да им може бити неопходна подршка за укључивање на тржиште рада и проналазка адекватног запослења.

Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године утврђује посебно осетљиве категорије на тржишту рада које треба да буду примарни корисници мера активне политике запошљавања. Према овој Стратегији теже запошљива лица, у складу са Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености, су незапослена лица која због здравственог стања, недовољног или неодговарајућег образовања, социодемографских карактеристика, регионалне или професионалне неусклађености понуде и тражње на тржишту рада, или због других објективних околности теже налазе посао. Посебно су угрожена лица која се истовремено суочавају са више фактора рањивости/отежане запошљивости. У ту категорију спадају: Роми, особе са инвалидитетом, жене, млади (15 - 30 године старости), старија лица (од 50 до 64 године живота), дугорочно незапослени, (лица су тражиоци запослења дуже од 12 месеци, а посебно су наглашена она лица која траже посао дуже од 18 месеци).

У 2022. години статус теже запошљивих лица, а у складу са проценом запошљивости, која ће имати приоритет при укључивању у мере активне политике запошљавања су: млади до 30 година живота, жене, старији од 50 година, лица без квалификација и нискоквалификовани, особе са инвалидитетом, Роми, радно способни корисници новчане социјалне помоћи, дугорочно незапослени (на евиденцији дуже од 12 месеци а посебно незапослена лица која траже посао дуже од 18 месеци), млади у домском смештају, млади у хранитељским породицама, млади у старатељским породицама и жртве породичног насиља.

Категорија младих у домском смештају, хранитељским и старатељским породицама подразумева младе до 30 година старости који су имали или имају статус младих у домском смештају, хранитељским и старатељским породицама. Такође, у програме и мере активне политике запошљавања потребно је укључивати и остала теже запошљива лица из посебно осетљивих категорија незапослених као што су: жене (посебно жене жртве трговине људима), рурално становништво, избегла и расељена лица, повратници према споразуму о реадмисији, самохрани родитељи, супружници из породице у којој су оба супружника незапослена, родитељи деце са сметњама у развоју, бивши извршиоци кривичних дела и сл. на начин којим се омогућава њихова интеграција на тржиште рада.

Жене на локалном тржишту рада

Према резултатима пописа становништва из 2011. године на територији града Суботице живело је 141.554 становника. У укупном броју становника, број жена износио је 73.514 у односу на број мушкараца који је 68.040. Велики број радно способних жена ради у зони такозване „сиве“ економије, на повременим пословима, на замени, као раднице код куће, као неплаћене или мање плаћене од мушкараца и тиме њихова друштвена искљученост бива сложенија.

Општи индикатори неповољног положаја жена су:

- економска зависност,
- незапосленост и проблем заштите права запослених,
- родни стереотипи у друштву, на послу и снажан социјални притисак,
- бесплатан рад/привређивање жена на селу, и у приградским насељима са карактеристикама руралног подручја
- лоша координација између различитих институција и организација,
- неспровођење Закона о родној равноправности и Конвенције о правима жена
- проблеми у усклађивању приватних и професионалних улога жена,
- недовољна едукованост жена у вези са својим правима.

Од укупног броја незапослених лица на територији града Суботице на дан 31. децембра 2021. године који је износио 4.113 лица, број незапослених жена је био на нивоу од 2.072 жене, или 50,38%, што представља учешће жена у укупном броју незапослених лица.

Табела 6. Преглед незапослених жена по степену стручне спреме на дан 31. децембра 2021. године⁸

Циљна група: Жене	Суботица	
	Укупно	%
Укупно	2.072	50,38%
I степен стручне спреме	937	45,23%
II степен стручне спреме	53	2,56%
III степен стручне спреме	249	12,02%
IV степен стручне спреме	511	24,66%
V степен стручне спреме	4	0,19%
VI-1 степен стручне спреме	51	2,46%
VI-2 степен стручне спреме	58	2,80%
VII-1 степен стручне спреме	206	9,94%
VII-2 степен стручне спреме	3	0,14%
VIII степен стручне спреме	0	0,00%

Табела број 6 нам показује број незапослених жена на подручју Града Суботице који је износио 2.072 жене са учешћем у укупној незапослености од 50,38%. Највеће учешће у укупном броју незапослених лица је учешће жена са првим степеном стручне спреме и креће се на нивоу од 937 жена или 45,23% у укупном броју незапослених жена. Значајно је учешће у укупној незапослености жена са четвртим степеном стручне спреме и износи 511 жена или 24,66%. Најмање је учешће жена са VII – 2 степеном стручне спреме и креће се на нивоу од 3 жене (0,14%).

⁸ Извор: Национална служба за запошљавање, Месечни статистички билтен, Незапосленост и запошљавање у Севернобачком округу, Суботица, децембар 2021. године.

Особе са инвалидитетом на локалном тржишту рада

Особе са инвалидитетом се свакодневно суочавају са читавим низом препрека када је реч о њиховом запошљавању, почев од предрасуда, па све до архитектонских баријера и то на сваком кораку. Да би особе са инвалидитетом могле да задовољавају основне егзистенцијалне потребе њима се мора омогућити право на рад, те су потребне минималне измене у погледу радног простора и унапређења могућности приступа радном месту. Чланом 24. Закона о запошљавању и професионалној рехабилитацији особа са инвалидитетом,⁹ наметнута је обавеза запошљавања особа из ове популације за све послодавце који имају више од 20 радника. Уз помоћ поменутих законских одредби, одређени број особа са инвалидитетом се укључио у свет рада, али то је и надаље недовољно.

Суботица има тежњу да постане град који ће се у потпуности прилагодити особама са инвалидитетом, тако да се последњих година велика пажња посвећује инклузији, како би лица са инвалидитетом постала активни чланови заједнице, који ће својим потенцијалом допринети развоју града.

Примери позитивне праксе 2014., 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. и 2021. године су показали да особе са инвалидитетом могу успешно да раде и постижу предвиђене резултате, док су разлике идентификоване у начину рада и прилагођавању пословног простора.

Међутим, послодавци су само последњи корак у укључивању особа са инвалидитетом на тржиште рада. Целокупан процес образовања треба бити прилагођен и особама са инвалидитетом у стицању потребног знања и квалификација које тржиште изискује.

Табела 7. Преглед броја незапослених особа са инвалидитетом и њихово % учешће у укупној незапослености у Суботици на дан 31. децембра 2021. године¹⁰

Град Суботица	Број незапослених		Број незапослених ОСИ		% учешћа ОСИ у укупној незапослености	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
141.554	4.113	2.072	288	124	7,00	5,98

Посматрајући табелу број 7 уочавамо да је укупан број незапослених на подручју Града Суботице 4.113 лица, од тога се учешће особа са инвалидитетом креће на нивоу од 288 лица, а број незапослених жена са инвалидитетом је 124. Процентуално учешће особа са инвалидитетом у укупном броју незапослених се креће на нивоу од 7,00%, док је учешће жена 5,98%.

Млади на тржишту рада

Младима на тржишту рада у Суботици, иако често могу имати предност при запошљавању, недостатак радног искуства отежава процес првог запослења, тако да је проценат оних који први пут траже посао изузетно висок. Део популације младих нема развијену свест о потреби самосталног развоја каријере. Недостатак вештина идентификован је у следећим областима: представљање послодавцима кроз писање радне биографије, као и вођење интервјуа са послодавцем и у оквиру тога потребно је развијати различите стилове наступа при контакту са потенцијалним послодавцем. С друге стране, млади су адаптивни и мобилни што креира предуслове лакшег запошљавања изван места боравка и у срединама које су оријентисане на кадар са високим степеном стручне спреме.

Достигнути ниво образовања младих је релевантан структурни индикатор нивоа образовања једног дела контингента радне снаге који у блиској будућности одређује развојни потенцијал земље.

⁹"Службени гласник РС", број 36/2009 и 32/2013

¹⁰Извор: Национална служба за запошљавање, Месечни статистички билтен, Незапосленост и запошљавање у Севернобачком округу, Суботица, децембар 2021. године.

Табела 8. Преглед броја незапослених младих (до 30 година) и њихово % учешће у укупној незапослености у Суботици на дан 31. децембра 2021. године¹¹

Град	Број незапослених		Број незапослених Младих (до 30 година)		% учешћа младих (до 30 година) у укупној незапослености	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	4.113	2.072	903	472	21,95%	22,78%

Табела број 8 нам показује да укупан број незапослених из категорије младих до 30 година на дан 31. децембра 2021. године износио 903 лица или 21,95% учешћа у укупној незапослености на подручју Града Суботице, док број незапослених жена у категорији младих до 30 година старости износи 472 жене или 22,78%.

Табела 9. Преглед незапослених младих (до 30 година) по степену стручне спреме у 2021. години¹²

Циљна група: Млади (до 30 година)	Суботица			
	Укупно	%	Жене	%
УКУПНО	4.113	100	2.072	100
I степен стручне спреме	384	9,34	194	9,36
II степен стручне спреме	7	0,17	1	0,05
III степен стручне спреме	105	2,55	38	1,83
IV степен стручне спреме	246	5,98	131	6,32
V степен стручне спреме	0	0,00	0	0,00
VI-1 степен стручне спреме	0	0,00	0	0,00
VI-2 степен стручне спреме	39	0,95	30	1,45
VII-1 степен стручне спреме	122	2,97	78	3,76
VII-1 степен стручне спреме	0	0,00	0	0,00
VIII степен стручне спреме	0	0,00	0	0,00

Анализирајући табелу број 9 која показује категорију незапослених младих до 30 година можемо закључити да је укупан број незапослених у овој категорији 903 лица, од чега женск популација обухвата 472 лица. Највеће учешће младих до 30 година према степену стручне спреме се односи на категорију лица са I и IV степеном стручне спреме и то 384 лица (9,34%) и 246 лица (6,32%). Такође, у овом степену стручне спреме је и највећи број незапослених жена и то 194 жене (9,36%) са I степеном стручне спреме и 131 жена са IV степеном стручне спреме (6,32%).

Лица старија од 50 година живота

У старосној групи преко 50 година живота у Суботици има 1.666 лица, односно 721 жена, што нам показује да од укупног броја незапослених лица на подручју Града Суботице од 4.113 лица старији од 50 година учествују са 40,51%, што нам показује да су они свакако једна од најугроженији категорија. Подаци показују да је већина лица ове старосне групе из запослености прешла у неактивност из разних разлога као што су: губљење мотивације за активно тражење посла јер се послодавци углавном одлучују за млађу радну снагу, недовољно знање и самим тим смањена могућност за запошљавање. Из поменутих разлога учешће лица преко 50 година живота у дугорочној незапослености и даље наставља да се повећава. У 2021. години,

¹¹ Извор: Национална служба за запошљавање, Месечни статистички билтен, Незапосленост и запошљавање у Севернобачком округу, Суботица, децембар 2021. године.

¹² Извор: Национална служба за запошљавање, Месечни статистички билтен, Незапосленост и запошљавање у Севернобачком округу, Суботица, децембар 2021. године.

нагласак приликом стварања услова за ново запошљавање треба дати запошљавању старијих од 50 година старости као најугроженијој групи незапослених.

Роми на локалном тржишту рада

Ромска популација чини групу најдубље рањивости и искључености на локалном и републичком тржишту рада. Укупна заступљеност Ромске националне мањине на евиденцији суботичке Филијале НСЗ је 330 лица од тога 167 жена. Податак не одражава реално стање, с обзиром да одређени број Рома не жели или не наглашава своју националну припадност приликом пријаве на евиденцију НСЗ.

Утицај традиционалног начина живота утиче на општа запажања о стању ромске заједнице, веома мали број лица укључен је у активно тражење посла, жене ромске националности су одређене за рађање и подизање деце, недовољна је упућеност популације у могућности остваривања права и обавеза код јавних и државних институција, постоје предрасуде код послодаваца када је реч о запошљавању припадника ромске популације и др. Постоје бројне друге тешкоће везане за запошљавање и побољшање положаја Рома на локалном тржишту рада и оне су условљене сплетом сложених социјалних, економских, политичких и многих других околности. Највећи број припадника ромске националне мањине живи у условима екстремног сиромаштва и веома лошег стандарда, посебно у здравствено-хигијенском смислу, често не поседују лична документа, немају здравствено и социјално осигурање, ниског су образовања. Одређени број Рома не познаје службени језик, а мали број има завршено основно образовање, са веома ограниченим могућностима да стекне више образовање од основног. Већина је незапослена, а запослени обављају најмање квалификоване и плаћене послове. Вештине стичу самостално на неквалификовани и неспецијалистички начин што доприноси неконкурентном положају на тржишту рада и остваривању минималних зарада. Роме укључујемо у функционално основно образовање одраслих преко НСЗ.

Табела 10. Преглед броја незапослених Рома и њихово % учешће у укупној незапослености у Суботици у 2021. години¹³

Град	Број незапослених		Број незапослених Рома		% учешћа Рома у укупној незапослености	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	4.113	2.072	330	167	8,02	8,06

Табела број 10 нам показује да је број незапослених Рома на подручју Града Суботице у 2021. години износила 330 лица, од чега су жене чиниле 167 лица. Учешће Рома у укупној незапослености се креће на нивоу од 8,02%, а учешће незапослених Рома из женске популације у укупној незапослености жена на подручју Града Суботице износи 8,06%.

Табела 11. Преглед незапослених Рома по степену стручне спреме у 2021. години¹⁴

Циљна група: Роми	Град Суботица			
	Укупно	%	Жене	%
Укупно	330	100	167	100
I степен стручне спреме	308	93,33	159	95,21
II степен стручне спреме	3	0,91	1	0,59
III степен стручне спреме	9	2,73	3	1,80
IV степен стручне спреме	7	2,12	2	1,20
VII-1 степен стручне спреме	3	0,91	2	1,20

Полазећи од карактеристика Ромске популације можемо извести закључак да је највећи број незапослених Рома са првим степеном стручне спреме и креће се на нивоу од 308 лица (93,33%), затим је највећи број незапослених Рома са трећим степеном стручне спреме и креће се на нивоу од 9 лица (2,6273%). Број

¹³ Извор: Национална служба за запошљавање, Месечни статистички билтен, Незапосленост и запошљавање у Севернобачком округу, Суботица, децембар 2021. године.

¹⁴ Извор: Национална служба за запошљавање, Месечни статистички билтен, Незапосленост и запошљавање у Севернобачком округу, Суботица, децембар 2021. године.

незапослених жена из циљне групе Роми се креће на нивоу од 167 жена, а највећи број жена из циљне групе Роми има први степен стручне спреме и креће се на нивоу од 159 лица (95,21%).

Вишак запослених

Код програма решавања вишкова запослених, послодавац је у складу са чланом 154. Закона о раду, дужан да пре доношења програма решавања вишкова запослених у сарадњи са репрезентативним синдикатом и републичком организацијом надлежном за запошљавање, предузме одговарајуће мере за ново запошљавање вишка запослених. У том смислу НСЗ има обавезу да сачини документ – Мишљење и предлог мера за запошљавање вишка запослених и да то сугерише послодавцу који ради програм решавања вишка запослених, а такође се наводе и активне мере које предузима НСЗ – које су актуелно на располагању, ново запошљавање или самозапошљавање, могућност коришћења посредничких услуга, субвенција, обука и слично.

ПРИОРИТЕТИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА

Имајући у виду Препоруку Савета ЕУ од 15. фебруара 2016. године о интегрисању дугорочно незапослених лица на тржиште рада, као и чињеницу да дугорочна незапосленост представља једну од кључних препрека радно - социјалној интеграцији незапослених лица и утиче на застаривање знања, вештина и компетенција, потребно је циљане мере подршке пружити незапосленим лицима која посао траже дуже од 12 месеци, уз интензивирање подршке ка лицима која посао траже дуже од 18 месеци.

Уважавајући смернице и препоруке европске политике запошљавања, показатеље стања и кретања на тржишту рада Републике Србије, текуће реформске процесе и документе, као и резултате претходно спроведених активности и налазе процена, утврђени су приоритети политике запошљавања:

- Побољшање услова на тржишту рада и унапређење институција тржишта рада;
- Подстицање запошљавања и укључивања теже запошљивих лица на тржиште рада и подршка регионалној и локалној политици запошљавања и
- Унапређење квалитета радне снаге и улагање у људски капитал.

МАПИРАЊЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА У ПРОЦЕСУ ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА

Локална политика запошљавања у интересу је бројних заинтересованих страна, које су препознале потребу учешћа у процесу локалног акционог планирања:

- **Локална самоуправа** - улога: успостављање адекватног пословног амбијента за улагање и развој предузетништва, прилагођавање локалних услуга у функцији бржег запошљавања (дечја забавишта и обданишта, бољи транспорт...), интеграција политике запошљавања у све политике развоја на локалним нивоу, уступање простора за нове иновативне програме, нпр. технолошки паркови, инкубатори, центри за тренинг.
- **Национална служба за запошљавање** - (улога: идентификовање карактеристика локалног тржишта рада и могућности за запошљавање, усмеравање средстава за активне мере политике запошљавања, посредовање у запошљавању незапосленим лицима, обилазак послодавца, посредовање између предузећа и образовних институција и приватних агенција за запошљавање.
- **Савет за запошљавање града Суботице** - улога: координација активности и успостављање мрежне сарадње свих заинтересованих страна за спровођење акционог плана запошљавања, иницирање израде Локалног акционог плана запошљавања, имплементирање и верификовање мера активне политике запошљавања.
- **Регионална развојна агенција** - улога: развој мапе ресурса, трасирање праваца развоја и пружање консултантских услуга предузећима и новим предузетницима, менторска подршка почетницима у пословању.
- **Синдикати који делују на подручју града Суботице** - улога: подршка запошљавању кроз развој синдикалне свести и конструктивну подршку процесима приватизације у погледу спровођења превентивних мера и усмеравање отпремнина на ново запошљавање; инсистирање на друштвено одговорном и законитом пословању и унапређењу квалитета понуде послова; предлагање средстава за развој образовних програма и мера активне политике запошљавања.

- **Удружење предузетника** - улога: развој мапе ресурса, утврђивање потреба предузетника за новом радном снагом, профил радне снаге, утврђивање трендова привредних активности.
- **Регионална привредна комора** - улога: развој мапе ресурса, утврђивање трендова привредних активности.
- **Актив директора суботичких основних и средњих школа** - улога: развој конкурентности радне снаге, запошљивости и унапређењу предузетничких вештина и грађанског друштва оријентисаног на акције и промене.
- **Послодавци** - улога: креирање нових радних места; програми стицања прве радне праксе за младе, запошљавање теже запошљивих категорија лица (старији од 50, жене, особе са инвалидитетом, приправници), давање информација о будућим потребама у погледу знања, вештина и способности, дефинисање стандарда занимања и квалификација.
- **ОЦД које се баве оснаживањем маргинализованих група**: Рома, особа са инвалидитетом, жена, младих, итд., (улога: развој конкурентности радне снаге, запошљивости и унапређењу предузетничких вештина и грађанског друштва оријентисаног на акције и промене).

Анализа проблема запошљавања у Суботици

Процес локалног акционог планирања идентификовао је следеће проблеме запошљавања у Суботици:

- Одлив свих кадрова;
- Неусклађеност потреба локалног тржишта рада са образовном уписном политиком;
- Недовољна повезаност привреде и образовања, што се деломично превазилази кроз развој дуалног образовања;
- Недостатак практичних знања по завршеној школи;
- Маргинализоване групе имају посебне тешкоће у позиционирању на тржишту рада;
- Велики број лица која су старија од 50 година, а која прелазе у дугорочну незапосленост при чему су немотивисана за активно тражење посла и имају застерала знања и вештине;
- Недостатак едукације и подршке послодаваца који запошљавају особе са инвалидитетом;
- Недовољна припремљеност почетника за самостално вођење пословања. Неодстатак менторске подршке за почетнике;
- Негативне последице на локално тржиште рада је оставила и пандемија вируса корона (КОВИД 19)

Потенцијали запошљавања на локалном нивоу

Као неискориштене или недовољно искориштене локалне могућности запошљавања препознају се следећи аспекти:

- Град Суботица располаже инфраструктуром која се може трансформисати у објекте за обуку и преквалификацију лица са неодговарајућом стручном спремом;
- Географски положај Суботице је природно усмерава ка сарадњи са Републиком Хрватском и Републиком Мађарском, чланицама Европске Уније, у свим облицима и правцима размене знања, те стимулисања партнерстава у привредном и економском смислу;
- Подстицаји за иновативне начине пољопривредне производње и начине прераде;
- Подршка и развој нових услуга и капацитета за збрињавање старих и изнемоглих лица као нова растућа грана услужних делатности;
- Област туризма значајна развојна могућност Суботице и то у следећим облицима: бањски, сеоски, здравствени, еколошки, манифестациони и конгресни туризам;
- Квалитетна припрема будућих предузетника за посао (радионица као интерактиван начин сазревања и разраде бизнис идеје);
- Подстицање квалитетније сарадње и умрежавања кључних локалних субјеката запошљавања са циљем адекватнијег увида у потребе и проблеме кадрова у Суботици.

SWOT АНАЛИЗА

(Најзначајнији елементи)

CHAGE

- Позитиван приступ локалне самоуправе за решавање проблема незапослености
- Спремност за рад незапослених

- Активности послодаваца и њихова заинтересованост за отварање нових радних места у случају субвенционисања истих
- Стварање услова за привлачење инвестиција

СЛАБОСТИ

- Повећање броја незапослених старијих од 50 година живота
- Велика миграциона кретања младих од 18 - 35 (одлазак у иностранство)
- Несразмера у структури квалификација незапослених и потреба привреде
- Постојање дугорочне незапослености
- Застарела знања и вештине лица

ШАНСЕ

- Стварање радних места у пољопривредној производњи
- Отварање нових радних места код нових инвеститора у привредној зони
- Могућност обуке преко НСЗ (преквалификација, доквалификација и обуке за тржиште рада)
- Развој дуланог образовања

ОПАСНОСТИ

- Недостатак високообразованих кадрова
- Економска миграција становништва

МЕРЕ АКТИВНЕ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА У 2022. ГОДИНИ

У 2022. години Град Суботица у сарадњи са НСЗ се определио за следеће мере активне политике запошљавања:

1) СУБВЕНЦИЈЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ ЛИЦА ИЗ КАТЕГОРИЈЕ ТЕЖЕ ЗАПОШЉЛИВИХ

Право на остваривање ове мере активне политике запошљавања имају послодавци из категорије приватног сектора. Циљна група су незапослена лица са евиденције НСЗ из категорија тежезапошљивих лица и то:

- 🇮🇷 Млади до 30 година
- 🇮🇷 Жене
- 🇮🇷 Особе са инвалидитетом
- 🇮🇷 Лица старија од 50 година
- 🇮🇷 Роми
- 🇮🇷 Дугорочно незапослена лица

Овом мером се предвиђа једнократна исплата субвенција у износу од **200.000,00 динара**. Дати износ субвенције се увећава за **20%** за запошљавање особа са инвалидитетом, радно способних корисника социјалне помоћи, младих у домском смештају, хранитељским породицама и старатељским породицама и жртвама породичног насиља и износи **240.000,00 динара**.

Реализација програма се прати 12 месеци.

2) СУБВЕНЦИЈЕ ЗА САМОЗАПОШЉАВАЊЕ

Субвенција за самозапошљавање је намењена незапосленим лицима са НСЗ и имају завршену обуку за развој предузетништва.

Субвенције за самозапошљавање додељују се незапосленом лицу у једнократном износу од **300.000,00 динара** по кориснику, односно од **330.000,00 динара** по кориснику у случају самозапошљавања особа са инвалидитетом ради оснивања радње, задруге или другог облика предузетништва, као и за оснивање привредног друштва уколико оснивач заснива у њему радни однос у сфери **производње, туризма, услуга и пољопривреде**.

Право на субвенцију се може остварити удруживањем више незапослених лица оснивањем привредног друштва ради samozapošljavanja, при чему свако лице појединачно подноси захтев за samozapošljavanje и остварује право на субвенцију од 300.000,00 динара, односно 330.000,00 динара у случају када се у улози подносиоца захтева јаве особе са инвалидитетом.

Реализација програма се прати 12 месеци.

3) ЈАВНИ РАДОВИ – ТЕХНИЧКА ПОДРШКА

Град Суботица у оквиру мере активне политике запошљавања јавни радови – техничка подршка предвиђа организовање јавних радова у следећим областима:

- ✚ Заштита животне средине и природе
- ✚ Одржавање и обнављање јавне инфраструктуре
- ✚ Социјална заштита и хуманитарни рад

Право учешћа у овој мери активне политике запошљавања имају следеће категорије незапослених лица:

- 1) Роми
- 2) Особе са инвалидитетом
- 3) Лица која траже посао дуже од 12 месеци
- 4) Радно способни корисници новчане социјалне помоћи
- 5) Млади до 30 година
- 6) Лица старија од 50 година

Право учешћа у овој мери имају извођачи јавних радова са територије Града Суботице и то:

- ✚ Јавно комунална предузећа
- ✚ Установе социјалне заштите
- ✚ Удружења грађана која су регистрована за области у којима се реализују јавни радови.

Право на доделу средстава за спровођење јавног рада послодавац може да оствари под условом да је испунио раније обавезе и измирио сва дуговања према Националној служби за запошљавање и Граду Суботици, осим за обавезе чија је реализација у току.

Максимална дужина трајања јавног рада је **четири месеца** у складу са расположивим финансијским средствима.

Средства намењена за спровођење јавних радова користе се за:

- ✚ **исплату накнаде за обављен посао** лицима ангажованим по основу уговора о привременим и повременим пословима лицима укљученим у јавне радове, у висини до **25.000,00 динара по лицу**, на месечном нивоу за пун фонд радних часова, односно сразмерно времену радног ангажовања на месечном нивоу који се увећава за за припадајући порез и доприносе за обавезно социјално осигурање, а која обухвата и трошкове доласка и одласка са рада;
 - ✚ **накнаду трошкова спровођења јавних радова једнократно послодавцу** у свим областима спровођења јавних радова у висини од:
 - ✓ 1.000,00 динара по лицу за јавне радове који трају 1 месец;
 - ✓ 1.500,00 динара по лицу за јавне радове који трају 2 месеца;
 - ✓ 2.000,00 динара по лицу за јавне радове који трају 3 и 4 месеца;
 - ✚ **накнаду трошкова обуке** (у једнократном износу од 1.000,00 динара по ангажованом лицу које је завршило обуку) која се у зависности од врсте и сложености послова може организовати по интерном програму послодавца извођача јавног рада или програму образовне установе. По завршетку обуке се лицу издаје интерна потврда о стеченим компетенцијама или јавно призната исправа уколико је обуку реализовао јавно признати организатор активности образовања одраслих.
-